

Hollandia, 25 September 1954.

Onderwerp: Rapport betreffende
het DETA-kamp.

Naar aanleiding van het feit dat dezerdagen de Heer Boers met zijn vrouw -zonder schriftelijke toestemming- zijn intrek in de barakken heeft genomen, heb ik de eer UHoogEdelGestrenge ontrent de gang van zaken in het kamp te rapporteren als volgt.

Nadat de Heer Vrede in December 1953 als kampeider was ontslagen werd rapporteur door de Heer Noorlander officieus met de kampeiding belast. Op zijn herhaaldelijk verzoek om een en ander officieel bekend te willen maken en daarbij meteen zwart op wit te willen vaststellen, welke de bevoegdheden en verplichtingen van de kampeider zijn, werd nimmer gereageerd. Het gevolg van een en ander is, dat het kampeiderschap, zoals het door de jaren heen gegroeid is, totaal niets voorstelt. Kampeider zijn betekent buffer zijn tussen overheid en barakbewoners. Het gevolg is geweest dat velen van mijn voorgangers worden gekraakt en van het toneel moesten verdwijnen. De barakbewoners weten heel goed dat de kampeider rechteloos en machteloos is en beschouwen niets meer of minder als een stroman.

Men kan zich -zoals rapporteur het deed- het recht aanmatigen om over de huisvesting te beschikken en daarvoor een vergunningsteleel in het leven te roepen, in wezen heeft men geen sanctionerende maatregelen zoals nu weer blijkt in het geval Boers die zelfs met zijn vrouw in deze mannenbarakken zijn intrek durft te nemen. Een verzoek om uitzetting aan het adres van de politie werd laconiek beantwoord met de vraag: "Waaraan kunnen we dit recht tot uitzetting ontlenen"? Zo gaat het ook met de jongelieden, de meer behoorlijken komen een huisvestingsvergunning vragen doch velen - meestal ongewenste elementen - trekken zonder toestemming in de barakken en niemand heeft de macht om hen op straat te zetten.

Door de vorige officiële kampeider werden twee grote fouten gemaakt:

- 1e. Hij gaf mondeling toestemming om de barakken te betrekken, daardoor is nu niet meer na te gaan wie wel en wie geen toestemming hebben om de barakken te bewonen.
- 2e. Hij gaf aan enkele Ambonezen en Keizezen toestemming om zich in de barakken te vestigen. Thans zijn we zover dat -vooral tijdens de weekenden- vele tientallen van deze lieden in de barakken verblijven dikwijls zelf met 4 of 5 personen in één kamertje. Aan het verzoek van vele barakbewoners - om deze mensen uit de barakken te verwijderen- kon niet worden voldaan omdat de politie zich niet bevoegd acht.

We zijn nu zover dat we alleen nog maar in grote lijnen weten hoeveel barakbewoners er zijn en wie het zijn. Omdat er de laatste jaren nooit meer schriftelijke vergunningen werden afgegeven is deze moeilijkheden onoplosbaar geworden.

De verhouding tussen de Indische jongen (de DETA-contractant) en de Ambonezen en Keizezen is dan ook van dien aard dat er van voortdurende spanningen moet worden gesproken. Al woonden deze mensen niet in de barakken, dan nog zouden er vele spanningen bestaan.

"De"

De barakbewoners zijn - m.i. terecht - zeer ontevreden over hun accommodatie. Wel worden hen elke maand huurkwitanties aangeboden - welke door hen met hoongelach worden betaald - zij vragen dan meteen: "Wanneer worden de lekkende daken gerepareerd, wanneer de ingestorte achtergevel van barak 22, wanneer de bruggen vóór de barakken, wanneer krijgen we weer licht in de mandikamers, wanneer worden de mandikamers opgeknapt enz. enz.?"

In plaats van incassobureau voor huren is de kampleider dan incassobureau van klachten der jongelieden. Van de zijde van de dienst wordt steeds weer aangedrongen op het incasseren van de huren (nu van licht en water) doch hierbij wordt steeds weer uit het oog verloren dat de functie van Sociaal verzorger heel iets anders is dan het incassobureau spelen. Het valt niet te loochenen, dat de klachten der barakbewoners gegrond zijn. Ten opzichte van hen wordt dat ook ruiterlijk erkend. Nu ^{dit} jaar verwaarlozing zijn hun grieven zeer redelijk. Zij stellen zich op het standpunt dat zij eerst geregeld licht willen hebben en goede bruikbare mandikamers voordat zij licht en water zullen willen betalen.

Toen enkele maanden geleden mijnerzijds werd voorgesteld om voor de f.16500.- - welke met veel pijn en moeite - door de dienst van Financiën werden toegestaan voor aankoop van kasten voor de barakbewoners - alvast 165 Ijselsteinkasten te kopen bij G.B.L. (omdat er geen goedkopere kasten leverbaar bleken te zijn) voor die barakken welke niet zijn ingedeeld in Chambrets, werd dit voorstel van de hand gewezen onder het motto dat er dan ongeregeldeheden te verwachten waren omdat dan de helft der barakbewoners geen kast zouden krijgen. Deze beslissing heeft wederom teleurstelling gewekt onder deze jongelieden en zelfs deze teleurstelling is zonder ongeregeldeheden voorbij gegaan.

Wanneer men echter in dergelijke gevallen ongeregeldeheden verwacht, hoeveel te meer mag men dan ongeregeldeheden verwachten van deze broeiende massa, wanneer men hen wil dwingen om voor deze mensonwaardige huisvesting te betalen.

Het weinige vertrouwen dat door mij in 10 maanden tijd, door eerlijk en spontaan met hen om te gaan, werd verworven onder deze iabiele massa zou door een dergelijke actie met één slag te niet worden gedaan. Deze mensen weten van mij dat ik hun problemen zie en begrijp en hun naar vermogen wil helpen. Ook weten zij dat ik in vele gevallen volkomen machteloos ben en niets voor heb kunnen bereiken. Velen onder hen heb ik flink aangepakt en ook dat weten ze te waarderen en steeds meer jongelieden komen met hen problemen naar mij toe hetzij op kantoor hetzij in de middag of avonduren thuis.

Deze jongelieden vragen zich dikwijls teleurgesteld af, waarom zij goede huizen op dok V mogen bouwen terwijl zijzelf in oud roest gehuisvest blijven. Van bestaande bouwplannen ten behoeven van henzelf weten ze nog maar weinig of niets. Officiële bekendmaking zou wellicht ontspanend kunnen werken.

Nu we de regentijd tegemoet gaan, komen er steeds meer klachten over lekkages enz.. Er zijn jongens die soms meerdere keren op één nacht met bed en al moeten verhuizen vanwege de lekkages. De balken boven hen rotten weg door deze lekkages en tengevolge van de rajap.

Binnenkort zijn de barakken slechts alleen via de achterzijde bereikbaar omdat dan de laatste bruggen aan de voorsijde in elkaar zullen zakken. Herhaaldelijk is dit bij de R.W.D. voorgebracht doch zonder resultaat.

De achterzijde van barak 22 is weggerot. De slagregen slaan naar binnen en de bewoners moeten in die gevallen verhuizen.

Het lichtnet in meerdere barakken en in de mandikamers is afgekeurd er treden dikwijls storingen op waardoor een barak soms enkele dagen van electriciteit is verstoken. De mandikamers zijn helemaal van het lichtnet afgesneden. Het is met geen pen te beschrijven hoeveel moeite er mijnerzijds is gedaan om een en ander weer in orde te krijgen. Wanneer de jongelieden 's middags tegen 6 uur half zeven van hun werk naar huis komen moeten zij zich mandien met behulp van een zaklantaarn. Is het dan begrijpelijk dat er geweigerd wordt om lichttrekkingen te betalen.

Wanneer op gezette tijden de barakken van binnen en van buiten een verfrische hadden gekregen, dan had dit de sfeer zeker ten goede ge-

"De"

De pas verbouwde DETA-cantine bied een troosteloze aanblik met dit oude vervallen meubilaair. Van Hygiëne kan zeker niet worden gesproken. De aflevering van dit werk door de desbetreffende aannemer is zeer slecht te noemen. Niettemin werd het bouwwerk goedgekeurd.

Alhoewel het eten dat door Mr. Guldenaar wordt geleverd kwalitatief redelijk kan worden genoemd, valt er op de hygiëne van dese mevrouw zeer veel aan te merken. De keuken en de Cantine worden onvoldoende gereinigd. Bijnerzijds is haar hierop meerdere keren geattendeerd doch zonder merkbaar resultaat. Het terrein achter de Cantine gelijkt een vuilnisbelt aan Mr. Guldenaar werd verzocht het door haar gestorte vuil op te ruimen. Zij zegde zulks toe doch deze vuilnisbelt is nog steeds groeiende. Daarop is haar door mij medegedeeld dat het vuil op haar kosten door havenwezen zou worden afgevoerd zij maakte bezwaar. Havenwezen heeft ondanks herhaaldelijk verzoek het vuil niet weggehaald. De honden slopen de legen omliggende blikjes over het hele kaupterrein.

Aan de R.W.D. werd verzocht het terrein om de barakken te willen reinigen en de sloten aan de voorsijde te willen uitdiepen en te reinigen. Zij weigeren pertinent. Daarom werden er door mij koeli gehuurd bij Sentani die de sloten het terrein enige maanden geleden geheel hebben gereinigd, gebabbat en opgeruimd. Nu is alles weer hetzelfde vuil en verwaarloosd.

Aan de Dienst opbouwwerken werd verzocht het terrein achter de barakken te willen bulldoeren om er daarna sportveldjes t.b.v. deze jongelingen van te kunnen maken. Een en ander bleek niet mogelijk te zijn omdat er geen Financien voor beschikbaar bleken te zijn, bovendien werd er geantwoord dat dit terrein in het stadsplein voor Industrie was bestemd en er in verband hiermede geen gelden voor konden worden uitgetrokken. Men vergeet klaarblijkelijk, dat de barakken - indien in dit tempo wordt gebouwd aan de nieuwe onderkomens - eerst over 1½ à 2 jaar voor Industrie beschikbaar zullen komen omdat dan eerst de barakken verlaten zullen zijn. Ten einde raad heeft de Ballast Mij. belangeloos een klein gedeelte in orde gemaakt als sportterrein van de S.V. Antenor (de sportvereniging der DETA-jongens). Voor enkele honderden gulden zal ook de rest van het terrein in orde gemaakt kunnen worden hetgeen veel zal kunnen bijdragen aan een betere geest in de barakken.

De volkmond weet steeds hele verhalen over die sociale DETA-jongens. Ze namen nimmer een kijkje achter de ocellissen. De DETA-jongen is nu sociaal geworden. Wat werd er sedert hun aankomst in Nieuw Guinea voor hun lotsverbetering gedaan. Waarom werden hun huisvestingsaccommodaties niet verbeterd. Waarom werd er niet voor sport en ontspanning voor hen gezorgd. Waarom werd er zuinig een Cantinefonds gekweekt en waarom werden de gelden niet t.b.v. de geestelijke verheffing van deze groep aangewend. Dat hier een taak ligt voor het particulier initiatief is waar, maar wanneer deze in gebreke blijven, is er dan geen belangrijke taak voor de overheid weggelegd. Waarom heeft het Gouvernement niet van het begin af aan gezorgd voor een deskundige kampleding. Voor één man is een dergelijke taak veel te zwaar. Men had een directeur van een tehuis voor werkende jongens in Nederland, of van een internaat, kamp of gesticht moeten aantrekken en aan deze man een staf van verantwoorde medewerkers moeten toevoegen. Paedagogen die voor hun taak berekend waren geweest. Er is steeds geëxperimenteerd met mensen zonder ervaring uit hun eigen midden of van elders. Waren dit geen jongelieden die op een leeftijd naar Nieuw Guinea kwamen waarop ze de ouderlijke leiding nog node konden missen. Velen hunner waren nog minderjarig, zelfs nu hebben we nog minderjarigen onder deze groep. Deze mensen konden zichzelf niet leiden, opvoeden en ontwikkelen. Hier was een belangrijke taak voor de overheid weggelegd.

De Heer van Vliet van de A.M.V.J. zei in een gesprek: "Het valt me erg mee wat ik hier te zien krijg in de barakken. Wat deze jongens zonder goede leiding presteren zouden een gelijk aantal jongens zonder leiding in Holland nooit kunnen. Een gelijk aantal Hollandse jongens zou deze barakken allang met de grond gelijk gemaakt hebben".

Niemand realiseert zich schijnbaar, dat deze jongens na een deel van swoegen in dit zware klimaat bij de woningbouw en andere zware werkzaamheden doodmoe thuiskomen,

"en"

en dan ook veel behoefte hebben aan goede geleide ontspanning en een gezellige sfeer. Dit alles zijn ze ontwend en toch zien we tientallen van hen 's avonds naar de -sedert enkele maanden geopende- leeskamer komen omdat daar een klein beetje sfeer hangt. Waarom kan men voor de militairen zoveel doen en voor de DETA-werkers zo weinig?

Valt het nu te verwonderen dat meer dan 50% van deze jongens naar Nederland willen gaan en nu sparen voor hun overtocht. Reeds 137 mensen staan bij de K.P.M. op de wachtlijst voor een plaatsje op de boot naar Nederland. Voor de Sibajak welke in Maart a.s. vertrekt gaven zich bij mij reeds meer dan 50 mensen op die over voldoende contanten beschikken om de reis nu reeds te kunnen bekostigen.

Wil men optreden tegen de onmaatschappelijkheid dan zal dit zeker niet politieel moeten geschieden, de kampleider zal gaan politiemans moeten zijn maar een deskundig paedagoog die moreel evenwicht op deze jongelieden heeft en naast hen staande samen met hen de problemen oplost.

Vele Psychologische factoren werken de ontwikkeling van de groep in de hand. Een van de belangrijkste redenen voor de ontevredenheid van de DETA-jongens is... het uitzichtloze van hun toekomst. Ze hebben geen kans om een gezin te kunnen stichten. Voor de weinige jongen gezinnetjes uit hun midden zijn geen huisvestingsmogelijkheden. Het gezinnetje Spekman woont op het Bonte Dorp samen met vier Badjangs in één woning. Ze hebben voor zichzelf en hun baby slechts één kleine slaapkamer. Dit werkt de harmonische uitgroei van een dergelijke gezin niet in handen. Meerderen werd ik door de DETA-jongens hierover aangevallen. Dergelijke voorbeelden zien alle jongens en nemen die als maatstaf voor hun eigen toekomst.

In een politierapport zag ik dezertdagen dat men geconstateerd had dat de DETA-jongens erg ingenomen is tegen de "Blanda Hollander" en men vraagt zich verwonderd af hoe of dat toch wel mogelijk is.

Redenen hiervoor zijn o.m.:

- 1e. Het ruwe optreden van de Hollandse IJselsteinwerkers, hun vloeken en tieren, hun vuile taal en hun superieure, minachtende houding t.o.v. de Indische jongen.
- 2e. Deze groep jongelieden is een belangrijk percentage van het arbeidspotentieel. Zij bouwen de huizen en verrichten het zware werk doch alleen de uitgezonden kracht profiteert van de vruchten hunner sweetdruppels. Tot overmaat van ramp is de houding van de uitgezonden krachten vooral t.o.v. de DETA-jongens autoritair en superieur zij voelen dit als een rassdiscriminatie.
- 3e. De mensen van leger en Marine in het bijzonder hebben dikwijls moeilijkheden met de Indische jongens welke ontaarden in vechtpartijen tussen deze groepen gepaard gaande met grove beledigingen.
- 4e. De arbeidsvoorwaarden der uitgezonden krachten zijn over het algemeen veel gunstiger dan die der plaatselijk aangenomen krachten ook dat zet veel kwaad bloed.

Uit het midden der DETA-werkers is een vrij groot percentage Psychisch gestoorden naar voren gekomen hetgeen bij diepere bestudering dikwijls als grondoorzaak heeft heimwee en de uiterst moeilijke omstandigheden waarin deze knapen al jaren leven. Herhaaldelijk werden de doktoren er dezerzijds op gewezen dat dergelijke patienten niet in de barakkengemeenschap kunnen gehandhaafd worden. Hun oordeel is echter, dat er -zolang er dergelijke patienten niet gevaarlijk zijn- geen andere oplossing mogelijk is. Eerst wanneer een patient iemand lichamelijk letsel wordt toegebracht of -soort onlangs geschiedde- brand gesticht wordt, worden er maatregelen genomen.

Dezerzijds werd er meermalen op geattendeert dat er een vrij groot percentage onwerkwilligen onder de barakbewoners schuilt. Hiertegen wordt in het totaal geen maatregelen genomen. Juist deze onmaatschappelijke groep heeft de zorg van de dienst voor Sociale Zaken nodig. Men beschouwt de zorg voor de onmaatschappelijken hier maar al te veel als een politieke taak. In Holland hebben de arbeidsbureaux een speciale afdeling bijzondere bemiddeling die zich juist met deze moeilijk plaatsbaren bezig houdt. Ook de werkverschaffing door middel van D.U.W.-kampen is een belangrijke schakel in de Arbeidsmarkt en Werkgelegenheidspolitik.

"Hier"

Hier te lande hebben wij op dit gebied geen mogelijkheden dat weten deze jongelieden maar al te goed.

Résumé:

Nu zo langzamerhand is de tijd gekomen dat we geen baas meer zijn in eigen huis. De jongelui doen precies waar zij zin in hebben. Zij vrezen dikwijls noch politie noch gevangenis als gevolg van hun uitzichtloze en troosteloze bestaan. Had de overheid de leiding over deze groep doelbewust in handen gehouden, dan had men veel ten goede kunnen keren. Men had de onwillige elementen moeten uitschiffen en bepaalde sancties tegen hen moeten treffen. Nu is het andersom gegaan de weinige rotte appels in de mand hebben vele gave appels aangestoken. De opvoeding van deze groep - waarvan nu nog meerderen minderjarig zijn - is steeds verwaarloosd. Men heeft haat gezaaid onder deze mensen hoe wil men nu liefde oogsten? Men leze de verbitterde opschriften in en buiten de barakken en men zal begrijpen dat men hier met een groep ontgoochelden te doen heeft. Zij wensen geen mooie beloftes meer maar daden.

Wanneer men op dit ogenblik terugkeert naar Indonesië mogelijk zou maken, dan zou een belangrijk percentage der barakkenbewoners dit aanbod dankbaar aanvaarden. Velen hunner willen alles liever dan Rood Wit Blauw. (Dit zijn hun eigen woorden)

In de barakken zit nog een belangrijk percentage positieven kerels die de moeilijkheden te boven zijn gekomen. Het zijn kerels die respect afdwingen, zij zijn niet door de maalsroom meegesleurd. Maar.....de zwakke broeders onder hen - en dat zijn er velen - zijn ver gedegeneert en de overheid is hiervoor aansprakelijk. Zij heeft niet gedaan wat haar plicht was. Nu zitten we een belangrijke groep onmaatschappelijken.

Advies:

En advies in deze zou kapitalen kosten. Men zou voor goede degelijke leiders moeten zorgen. Voor meer sport en ontspanning, sportterreinen en materialen. Men zou ontwikkelingscursussen moeten instellen en deze labiele massa moeten bewerken en hen weer nieuw leven en vertrouwen in de toekomst moeten inblazen. Men zou het vrouwelijk element met de meeste speed moeten versterken en hun speediger dan thans gepland naar nieuwe behuizingen moeten overbrengen.

De Maatschappelijke Werker

(B.G. Oude Wolbers)

